

2. Efternavne

2.1. Beskyttede efternavne i stedet for forbeholdte efternavne

2.1.1. Gældende ret

Siden navneloven fra 1904 har man ved anmeldelse til Justitsministeriet kunne forbeholde sit efternavn. Sådanne forbeholdte efternavne kan alene tages, hvis man har en slægtsmæssig tilknytning til navnet. Det gælder også for de almindelige danske efternavne som Jensen og Hansen.

Efter den gældende navnelovs § 7, stk. 2, er det således det retstekniske udgangspunkt, at kun efternavne, der er anmeldt til Justitsministeriet eller er taget ved navnebevis, er forbeholdte navne. I praksis betyder dette, at en lang række meget udbredte efternavne er forbeholdte, mens et stort antal navne, der her i landet kun bæres af et meget lille antal personer, ikke er forbeholdte.

2.1.2. Navnelovsudvalgets overvejelser

Navnelovsudvalget har ved sine overvejelser om, hvorvidt der bør ske en fravigelse af kravet om slægtsmæssig tilknytning til et efternavn som betingelse for at kunne tage det, taget udgangspunkt i, at der skal være stærke grunde for at hindre et menneske i at tage det efternavn, det ønsker. Da et efternavn ofte er udtryk for en slægtsmæssig tilknytning til andre bærere af samme navn, finder udvalget, at hensynet til beskyttelsen af slægtsfølelsen fortsat bør være et tungtvejende hensyn. Udvalget finder dog, at afvejningen af hensynet til den, der ønsker navnet, over for hensynet til dem, der i forvejen bærer navnet, må falde forskelligt ud afhængigt af, hvor udbredt det pågældende navn er. Ved meget udbredte navne er der således efter udvalgets opfattelse næppe nogen krænkelserisiko, da personer, der bærer et meget udbredt navn, ikke har nogen forventning om slægtsmæssig forbindelse til andre personer, der bærer samme navn.

Udvalget foreslår således, at der indføres en ordning som i Norge, hvorefter efternavne, der bæres af mere end et fastsat antal personer i landet, er frie og kan tages af enhver. Udvalget foreslår, at personantalsgrænsen fastsættes til 1.000 personer. Navne, der bæres af 1.000 personer eller færre, foreslås derimod beskyttet og kan herefter alene tages, hvis der er en tilknytning som krævet efter den foreslåede navnelovs andre regler (§§ 4-5 og §§ 7-9).

En sådan ordning vil efter udvalgets opfattelse indebære en væsentlig liberalisering, idet en række hidtil forbeholdte efternavne derved bliver givet fri, sam-

tidig med at disse efternavne vil være så udbredte, at kränkelsen af de nuværende bærere af navnet er minimal.

I forlængelse heraf foreslår udvalget, at der etableres en ordning, hvorefter justitsministeren (nu ministeren for familie- og forbrugeranliggender) en gang årligt fastsætter, hvilke navne der ikke er beskyttet. Hvis et navn er optaget på listen, vil det således frit kunne tages af enhver.

Om udvalgets overvejelser henvises i øvrigt til betænkningen, side 117 ff.

2.1.3. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders overvejelser

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender er enig i, at udgangspunktet for en ny navnelov bør være, at der skal være stærke grunde for at hindre et menneske i at tage det efternavn, det ønsker. Ministeriet er dog samtidig enig med Navnelovsudvalget i, at hensynet til beskyttelsen af slægtsfølelsen fortsat bør veje tungt.

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender kan derfor tilslutte sig den af Navnelovsudvalget foreslåede ordning, idet en grænse på 1.000 personer efter ministeriets opfattelse vil medføre, at der sker en væsentlig liberalisering, samtidig med at det sikres, at de navne, der herefter vil kunne tages, er så udbredte, at krænkelserisikoen vil være minimal. Der henvises i den forbindelse til den liste, Danmarks Statistik har udarbejdet over navne, der bæres af flere end 500 personer i Danmark (pr. 1. januar 2003), og som er trykt som bilag 5 til betænkningen.

Der henvises til lovforslagets §§ 2 og 3 og til bemærkningerne hertil.

2.2. Ophævelse af sondringen mellem giftenavn og eget efternavn

2.2.1. Gældende ret

Efter den gældende navnelov kan et eget efternavn gives videre til ægtefæller, børn, børnebørn, oldebørn samt pleje- og stedbørn. Derimod kan et navn erhvervet på grundlag af ægteskab, et såkaldt giftenavn, ikke gives videre til en senere ægtefælle, jf. navnelovens § 4. Bæreren af giftenavnet vil kunne give navnet til sine børn, herunder sørbørn, i forbindelse med fødslen, jf. § 1, men ikke senere, jf. § 2, nr. 1 og 2, og § 8, nr. 1. Efter navnelovens § 8, nr. 5, vil der dog i særlige tilfælde kunne meddeles navnebevis på navnet til barnet. Et giftenavn kan endvidere ikke gives til stedbørn, jf. § 2, nr. 4, ligesom det ikke er muligt at tage